

PHỎNG VẤN VÀ TRẢ LỜI PHỎNG VẤN

KẾT QUẢ CẦN ĐẠT

- Thấy được mục đích, tầm quan trọng của phỏng vấn và trả lời phỏng vấn trong đời sống.
- Nắm được những yêu cầu cơ bản và cách thức thực hiện phỏng vấn cũng như trả lời phỏng vấn.

I - MỤC ĐÍCH, TẦM QUAN TRỌNG CỦA PHỎNG VẤN VÀ TRẢ LỜI PHỎNG VẤN

1. Kể lại một vài hoạt động phỏng vấn và trả lời phỏng vấn thường gặp trong đời sống (khi xem truyền hình, nghe đài phát thanh, khi đọc sách báo, khi xin việc làm, đăng kí du học,...).

Trên cơ sở đó, cho biết : Người ta phỏng vấn và trả lời phỏng vấn để làm gì ? (Để chuyện trò, để biết rõ hơn về một người nổi tiếng, để biết quan điểm của người được hỏi về một chủ đề có ý nghĩa xã hội, đang được dư luận quan tâm ; hay còn nhằm mục đích nào nữa ?)

2. Một xã hội thực sự dân chủ, văn minh không thể không đề cao vai trò quan trọng của các hoạt động phỏng vấn. Nói như thế đúng hay không đúng ? Vì sao ?

II - NHỮNG YÊU CẦU CƠ BẢN ĐỐI VỚI HOẠT ĐỘNG PHỎNG VẤN

1. Chuẩn bị phỏng vấn

a) Nhiều người vẫn nghĩ rằng, có thể tiến hành ngay một cuộc phỏng vấn khi đã xác định rõ chủ đề phỏng vấn (phỏng vấn về điều gì), mục đích phỏng vấn (phỏng vấn để làm gì) và đối tượng phỏng vấn (phỏng vấn ai, một hay nhiều người).

Nhưng trong khâu chuẩn bị phỏng vấn, nếu chỉ xác định được sẽ hỏi cái gì, để làm gì và hỏi ai thì đã đủ chưa ? Vì sao có thể coi là đã (hoặc chưa) đủ ?

b) Ai cũng biết, đã phỏng vấn thì phải nêu câu hỏi. Song phải hỏi thế nào để đạt được mục đích phỏng vấn ? Để hiểu rõ điều này, anh (chị) hãy :

– Xác định mục đích của những câu phỏng vấn mà những người tuyển dụng thường nêu ra cho các ứng viên như :

+ *Bạn có thể giới thiệu về bản thân mình không ?*

+ Vì sao bạn muốn nhận công việc này? (hoặc: Vì sao bạn muốn làm việc ở công ty chúng tôi?)

+ Bạn biết gì về công ty chúng tôi?

+ Bạn sẽ làm gì để cống hiến cho công ty?

+ Bạn nghĩ gì về vị trí công tác mà bạn sẽ nhận?

+ Bạn có tin vào sở trường của mình không?

(Theo Tuổi trẻ Online, ngày 30 - 11 - 2006)

– Cho biết, để thu thập được nhiều thông tin cần thiết, người phỏng vấn nên chọn câu nào trong hai câu hỏi sau:

A – Trong tình hình giao thông như hiện nay, chị thấy đi lại ngoài đường có an toàn không?

B – Đi lại ngoài đường trong tình hình giao thông như hiện nay, chị có cảm giác thế nào?

2. Tiến hành phỏng vấn

a) Khi phỏng vấn, có phải bao giờ người phỏng vấn cũng chỉ sử dụng những câu hỏi đã chuẩn bị sẵn không? Tại sao?

b) Trong quá trình phỏng vấn, ngoài sự khiêm tốn, nhã nhặn và chăm chú lắng nghe, người phỏng vấn cần có thái độ thế nào?

c) Kết thúc phỏng vấn, người phỏng vấn cần nhớ làm việc gì để bày tỏ sự trân trọng đối với người trả lời phỏng vấn?

3. Biên tập sau khi phỏng vấn

Buổi phỏng vấn có thể được phát trực tiếp trên truyền hình hay trên sóng phát thanh, nhưng cũng có thể chỉ được công bố sau khi đã biên tập. Theo anh (chị), khi biên tập, người phỏng vấn có được phép:

a) Sửa lại lời nói của người trả lời phỏng vấn cho hay hơn và đúng ý của mình hơn không? Vì sao?

b) Ghi lại nét mặt, ánh mắt, cử chỉ của người trả lời phỏng vấn không, hay chỉ được ghi lời nói của họ? Vì sao?

III - NHỮNG YÊU CẦU ĐỐI VỚI NGƯỜI TRẢ LỜI PHỎNG VẤN

Người trả lời phỏng vấn phải nêu thật trung thực, rõ ràng ý kiến của mình về điều được hỏi với thái độ thẳng thắn, chân thành.

Nhưng còn yêu cầu nào mà người trả lời phỏng vấn cần cố gắng để đạt tới nữa không? Hãy trả lời câu hỏi đó sau khi xét ví dụ dưới đây:

Khi được các nhà báo nước ngoài đề nghị cho biết về tình hình chiến dịch Điện Biên Phủ, Chủ tịch Hồ Chí Minh đáp:

“Đây là Điện Biên Phủ, – Người nói và lật ngược chiếc mũ cát trên bàn, – đây là núi, – Người dùng những ngón tay mảnh dẻ, rần rỏi đưa theo vành mũ. – Chúng tôi đang ở đây. Còn phía dưới, – tay Người đặt xuống đáy mũ, – là thung lũng Điện Biên Phủ. Quân Pháp ở đấy. Chúng không thể thoát ra khỏi đây được. Có thể chúng sẽ còn ở đấy lâu, nhưng dứt khoát không thể thoát ra được.”

(E. Cô-bê-lép, *Đồng chí Hồ Chí Minh*,
bản dịch tiếng Việt của NXB Tiến bộ và NXB Thanh niên, 1985)

GHI NHỚ

- Phỏng vấn và trả lời phỏng vấn là một cuộc hỏi – đáp có mục đích, nhằm thu thập hoặc cung cấp thông tin về một chủ đề được quan tâm.
- Người phỏng vấn, từ khi chuẩn bị đến lúc tiến hành và trình bày kết quả phỏng vấn, cần tìm những cách thức hữu hiệu để khai thác được nhiều nhất các thông tin chân thực, đặc sắc về chủ đề được hỏi.
- Người trả lời phỏng vấn cần cung cấp đầy đủ những thông tin trung thực, phù hợp với chủ đề phỏng vấn. Câu trả lời phải rõ ràng và cố gắng được trình bày sao cho hấp dẫn.
- Trong quá trình phỏng vấn, cả người hỏi và người trả lời đều phải giữ thái độ lịch thiệp, tôn trọng lẫn nhau.

LUYỆN TẬP

1. Hãy theo dõi một buổi phỏng vấn trên truyền hình (hoặc đài phát thanh, báo chí) và nhận xét xem:

a) Về phía người phỏng vấn:

– Phóng viên (hay người dẫn chương trình) có chuẩn bị kĩ không?

– Câu hỏi có hợp lí, có nhiều khả năng khai thác thông tin không?

– Cách dẫn dắt có tự nhiên, khéo léo không; cách giao tiếp có thân tình, nhã nhặn không?

b) Về phía người trả lời phỏng vấn:

– Người trả lời phỏng vấn có thẳng thắn, trung thực không?

– Câu trả lời có phù hợp với câu hỏi và có rõ ràng, thú vị không?

– Thái độ giao tiếp có thiện chí, chân thành và lịch thiệp không?

2. Giả sử anh (chị) muốn được vào làm việc ở một nơi mà mình yêu thích. Nhà tuyển dụng tiến hành phỏng vấn có nêu ra câu hỏi:

Bạn có thể nói cho tôi nghe về nhược điểm lớn nhất của mình không?

Anh (chị) sẽ trả lời thế nào để ai cũng phải thừa nhận mình trung thực ; nhưng không vì thế mà gây trở ngại cho cơ hội tìm kiếm việc làm ?

3. Để thu thập dư luận của các bạn trong lớp về thị hiếu thưởng thức ca nhạc (hoặc xem phim, chụp ảnh, đọc thơ, truyện,...), anh (chị) hãy :

– Trong vai người phỏng vấn, dự kiến những câu hỏi đúng mục đích, có thể lấy được nhiều ý kiến thú vị của các bạn.

– Sau đó, trong vai người trả lời phỏng vấn, tìm cách trả lời các câu hỏi trên sao cho vừa chân thực vừa dí dỏm, thông minh.

ĐỌC THÊM

– *Thơ là gì ? Người ta định nghĩa thơ là gì hở anh ?*

– Tôi thấy hình như thơ là tiếng nói hồn nhiên nhất của tâm hồn con người trước cuộc đời, trước tất cả những gì diễn ra xung quanh mình, là tiếng nói của tâm hồn con người trước con người và trời đất [...]. Nó là tiếng nói của người nào đó đến với những người nào đó có sự cảm thông chung dựa trên cơ sở đồng ý đồng tình [...]. Văn nghệ nói chung là vậy, thơ lại càng như vậy, tất cả những cái gì cấu tạo nên thơ đều mang màu sắc nhất định, từ tình thơ, ý thơ, tứ thơ, đến giọng điệu, hình ảnh,...

– *Và cả chữ nghĩa nữa ?*

– Đúng, cả chữ nghĩa. Nhưng chữ nghĩa không chỉ là chữ a, chữ b mà là cả cái tiếng vang lên trong chữ, tiếng vang của cả khoảng cách giữa những chữ, những dòng. [...]

• – *Riêng ý anh cho một bài thơ thế nào là hay ?*

– Bài thơ hay làm cho người ta không còn thấy câu thơ, chỉ còn cảm thấy tình người. Quên rằng đó là tiếng nói của ai, người ta thấy nó như tiếng ca từ trong lòng mình, như là của mình vậy. Thơ là tiếng nói tri âm. Không có tri âm thì cuộc đời nghèo đi biết mấy, thì người ta làm sao sống được anh nhỉ !

– *Làm thơ “cho mình” hay “cho người”, anh nghĩ thế nào về câu hỏi ấy ?*

– Nhưng có nên phân biệt mình với người ? Khi mình là người và người cũng là mình thì vấn đề ấy còn đặt ra làm chi nữa. Nếu mình chưa phải là người thì mình hãy đến với người đi [...]. Đó là một quá trình nhiều khi đau khổ, nhưng phải thế thôi, có thể nào khác được ? [...] Có lẽ nào viết cho mình mới là “thật”, là hay, còn viết cho người thì có thể dối, có thể tồi ? Thơ cho người phải là thơ hết mình mới đúng.

(Lược trích theo : Tố Hữu, *Xây dựng một nền văn nghệ lớn xứng đáng với nhân dân ta, với thời đại ta*, NXB Văn học, Hà Nội, 1973)